

Svar på fullmäktigemotion om badstranden i Maren

Stadsutvecklingsnämnden 15.08.2023 § 110
938/12.04.01.00/2023

Beredning och tilläggsuppgifter:
Stadsutvecklingschef Dan Mollgren, planläggare Anne Rihtniemi-Rauh, miljövårdschef Jesse Mether, miljöforskningschef Carita Forsberg-Heikkilä, hälsoskyddsplanerare Paula Hänninen, samhällsplaneringschef Enni Flykt, planeringschef Elina Leppänen, kultus- och fritidsdirektör Anders Lindholm-Ahlefelt, tf. chef för idrottstjänster Piritta Forsell, idrottsplatsmästare Pasi Liitiäinen, fornamn.efternamn@borga.fi

Stadsfullmäktigeledamot Mika Varpio gjorde 3.4.2023 en motion om badstranden i Maren. Motionen har undertecknats av också åtta andra stadsfullmäktigeledamöter; Outi Iankia, Riitta Ahola, Seppo Ijäs, Eeva Puromies, Tuuli Hirvilampi, Sirpa Hanska, Emilia Mattsson Nortamo och Pasi Siltakorpi.

I motionen framförs följande motiveringar:

Borgå saknar i närheten av stadens centrum en allmän badstrand, som skulle betjäna lokalbefolkningen samt turister som anländer till Borgå med kollektivtrafik.

Turismen är en av de viktigaste näringsgrenarna i Borgå. Enligt en reseenkät som utfördes under sommaren 2016 spenderade dagsturister cirka 61 euro emedan övernattande turister spenderade cirka 246 euro under sin resa – skillnaden är över 300 %. Borgå besöks av cirka en miljon turister årligen, majoriteten under sommaren. Resenärerna borde ges orsaker att stanna i Borgå. Då skulle de också spendera mera pengar i staden. En simstrand nära centrumet skulle vara ett utmärkt och jämförelsevis billigt sätt att främja turism.

Outi Lanka gjorde en motsvarande fullmäktigemotion år 2015. I sitt svar ansåg idrottsväsendet att Marens område är avlägset och att badplatsen i Kokon är tillräckligt nära. Platsens närhet beror naturligtvis på startpunkten. Om man observerar stadskärnan och området som har mest människovimmel på sommaren, det vill säga Gamla stan i Borgå, så kan man konstatera att Maren ligger betydligtvis mer centralt än Kokon. Avståndet från salutorget till badplatsen i Kokon är cirka 2 km och avståndet till Maren 1 km. De flesta turistbussar parkerar i Kanonparken och därifrån är gångavståndet till Maren under 500 meter emedan avståndet till Kokon är 2 km. Maren är alltså betydligt åtkomligare än Kokon, för att inte tala om miljöns trivsamt för fotgängare. En väldigt stor mängd människor rör sig i Gamla stan i Borgå under juni-augusti, vilken är den allmänna bästperioden för simstränder, varvid Maren som ligger på några hundra meters avstånd skulle få lönsamma stödtjänster för badstranden, såsom en kiosk.

Återinföringen av en badstrand vid Marens strand stöder också stadsstrategin Drömmarnas Borgå, som har som ett mål att vara en stad som är vänlig för barnfamiljer, och främjar barns, ungas och familjers välmående på många olika sätt.

Idéen om en badstrand vid Maren har motsatts genom att vädja till att ån är smutsig (avloppsvatten från Lahtis). När det kommer till åns vattenkvalitet har situationen trots allt förbättrats betydande under det sista årtiondet. Enligt preliminära uppgifter är områdets jordmån sandjord, vilket stöder anläggningen av en badstrand. Strömningen i ån vid Maren är inte heller ett hinder för anläggningen av en badstrand. Det har redan tidigare funnits en badstrand vid Maren (<https://www.porvoonmuseo.fi/maarin-uimaranta/>) och dessutom har områdets detaljplan en reservering för en badstrand, så ramen för att anlägga den finns redan.

Marens område utgör en del av nationalstadsparken i Borgå och områdets historiska tradition stöder idén om en badstrand. En badstrand som ligger i hjärtat av staden ökar områdets dragningskraft och invånarnas trivsel.

I planen för skötsel och användning av nationalstadsparken i Borgå, som godkändes 2019, konstateras: "Åstranden vid Marens udde är rekreativområde. Lämpliga aktiviteter där är vistelse och mindre spel, badstrand, landstigning med kanot och småbåtshamn. Badstranden eller badplatsen kan återställas på området som anges i detaljplanen. Som stöd för badplatsen och rekreativ användningen kan man bygga en servicebyggnad med avloppssystem på den tidigare badinrättningens ställe."

I översynen över delområdet Borgbacken och Maren konstateras dessutom:

"I och med att åns vattenkvalitet har förbättrats har tanken om att återrätta en badstrand vid åstranden återväckts. Marens udde är den säkraste bland stadskärnans stränder eftersom den har knappt någon vattentrafik. Det finns detaljplanmässiga förutsättningar för att återupprätta badstranden och åstranden har inga särskilda Natura 2000-områdets naturvärden.

Ett citat ur Minna Laines utmärkta insändare (UM 23.3.2023):

"En vacker badstrand med en historisk gammal stad som bakgrund skulle vara ett unikt turistmål i Finland. Det skulle lyfta Borgå till en ny nivå i fantasibilder om sommarstäder och skulle ge Borgå mycket förtjänad synlighet i medier. Badstranden skulle förlänga inhemska dagsturisters besök, öka besöksfrekvensen samt Borgå inkomster. Utan att tala om hur mycket glädje vi borgåbor fick av återupplivandet av den legendariska badstranden."

Jag föreslår att Borgå stad återställer den allmänna badstranden i Maren.

Svar på motionen:

I fullmäktigemotionen föreslås det att Borgå stad återställer den allmänna badstranden i Maren.

Vid Maren har det tidigare funnits en populär och livlig badstrand som har betjänat alla invånare i Borgå centrum. Eftersom vattenkvaliteten i Borgå å hade försämrats ledde detta cirka 50 år sedan till att man inte längre ansåg det vara möjligt att simma i ån. Hygieniseringen av avloppsvatten från Lahtis har förbättrat vattenkvaliteten i Borgå å så att den inte längre är ett hinder för att simma i ån under sommarmånaderna.

Andra olägenheter för vattenkvaliteten, såsom utsläpp från glesbebyggelse utan avlopp och boskapsfarmer finns fortfarande både i Borgå och på åns andra avrinningsområden. I bräddningssituationer vid avloppspumpstationen försämras badvattenkvaliteten i närheten av utloppsplatsen.

En badstrand i Maren föreslogs som fullmäktigemotion senast år 2016.

Outi Lanka föreslog Temaåret för Borgå å och nationalstadsparken till ära att det skulle vid Maren anläggas en plats för rekreation där man kunde simma och njuta av åstranden. Då konstaterade hälsoskyddet att det är fråga om en badplats där vattenkvaliteten ska uppföljas. Borgå vatten konstaterade att det är tekniskt sett möjligt att ansluta en allmän toalett till områdets pumpstation. Kommuntekniken konstaterade att kostnaderna för skötseln av området skulle vara större än för dess byggande. Stadsplaneringen konstaterade att områdets detaljplan har en badstrand, så det finns planmässiga förutsättningar för genomförandet. Idrottsväsendet understödde inte anläggningen av en ny badstrand i Maren och ifrågasätter möjligheten att i området få stödtjänster för badstranden, såsom en kiosk. Idrottsväsendet påpekade att badplatsen i Kokon ligger nära och att det inte finns resurser för att sköta den nya badstranden. Motionen om att anlägga en plats för rekreation vid Maren understöddes dock, förutsatt att vattenkvaliteten granskas. Miljövården konstaterade i efterhand att åns bottensediment kan innehålla skadliga ämnen.

Planen för skötsel och användning av nationalstadsparken i Borgå godkändes år 2019.

Enligt den kan badplatsen återställas vid åstranden i Maren på området som anges i detaljplanen. Som stöd för badplatsen och rekreativ användning kan man bygga en servicebyggnad med avloppssystem på den tidigare badinrättningens ställe. I byggandet ska man beakta översvämningsrisken och alla grävarbeten måste förhandlas med Museiverket och Nylands NTM-central, som ska godkänna alla åtgärder. Verksamhet som förutsätter att fordon körs

till närheten av platsen är inte lämplig för Marens udde eller Prästgårdsåkerns åstrand.

Bildningsnämnden i Borgå konstaterade 15.12.2022, § 174 följande om allmänna badstränder:

(Svar på fullmäktigemotion som handlade om en allmän badstrand vid havet)

En allmän badplats är oftast en plats i naturtillstånd som lämpar sig för bad. Allmänna badplatser har endast anspråkslös eller ingen utrustning. Rätten att bada har sin grund i allemansrätten. Sådana badplatser finns i Borgå till exempel i Gammelbacka, i strandområdet vid Hammarsleden och i sandgropen i Kråkö. Dessa platser har inget underhåll och stranden eller vattnets kvalitet övervakas inte.

Om det på badplatsen finns utrustning för badstränder såsom omklädningshytt och/eller badbrygga eller om platsen märks ut som badstrand på kartor eller skyltar, är det en badstrand. En allmän badstrand är en strand som strandens upprätthållare erbjuder för allmänheten antingen gratis eller mot avgift. Enligt konsument säkerhetslagen definieras en badstrand på ett annat sätt än i hälsoskyddslagen och förordningarna som utfärdats med stöd av lagen. En allmän badstrand är en plats som lämpar sig för badande och är öppen för alla. Användningen av en allmän badstrand har inte begränsats på förhand och för stranden har utsetts en upprätthållare, till exempel ett offentligt samfund eller ett reseföretag. Den som ansvarar för en allmän strand svarar för strandens renlighet och säkerhet samt informerar strandens användare om vattenkvaliteten. På allmänna badstränder ska finnas en anslagstavla för information om badvattnets kvalitet. Den som ansvarar för en allmän strand ska göra en skriftlig anmälan till hälsoskyddet innan stranden tas i bruk. Vattenkvaliteten vid en allmän badstrand kontrolleras av miljöhälsovården med myndighetsprover. Vid små badstränder tas tre prover under badsäsongen. Begreppet EU-badstrand har att göra med badvattnets kvalitet, och kontrollen och bedömningen av det. Med EU-badstränder avses badstränder som besöks av många människor (t.ex. över 100 personer per dag). Vid EU-badstränder tas fyra prover per badsäsong.

Undervisningsministeriets handbok om badstränder (Uimarantaopas, Opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu 90) delar in badstränder i badstränder med minimiutrustning och välutrustade badstränder. På en badstrand med minimiutrustning finns en naturlig plats där man kan ta sig ner i vattnet och/eller en badbrygga, räddningsutrustning, en anslagstavla, nödvändiga skyltar samt ett sopkärl och en toalett. På en välutrustad badstrand ska dessutom finnas en likvärdig möjlighet för alla att använda badstranden som en idrottsplats avsedd för bad. På en välutrustad badstrand har man vid planeringen av verksamheten, byggnaderna och konstruktionerna på stranden beaktat personer med nedsatt rörlighet eller andra funktionsnedsättningar samt idrottsplatsbehov för barn i alla åldrar.

Till en allmän badstrand ska man kunna komma med kollektivtrafik och bil så att bilen kan lämnas på promenadavstånd från stranden.

Idrottsväsendets utredning av kostnaderna för anläggandet av en allmän badstrand

Enligt nuvarande lagstiftning skulle kostnaderna för anläggandet av en badstrand (investering) som uppfyller minimikraven för en badstrand vara 120 000 € enligt en grov uppskattning. På en sådan strand skulle det vara möjligt att byta kläder. Dessutom skulle det skilt för män och kvinnor finnas toaletter anslutna till vattenlednings- och avlopps nätet. Enligt en grov uppskattning skulle kostnaderna för anläggandet av en välutrustad badstrand vara 662 000–712 000 €. Då skulle det på badstranden också finnas diverse tjänster som har att göra med stranden. Det är omöjligt att uppskatta kostnaderna för muddring eller grundläggning av byggnader före man vet deras exakta placering. Inte heller kostnader för byggande av körförbindelser och parkering eller för planering och projekthantering ingår i de ovan nämnda summorna. Om badstranden skulle användas året runt, så att där till exempel fanns möjlighet till vinterbad och bastu, skulle detta inverka på kostnaderna.

Förutom kostnaderna för anläggandet av stranden krävs också resurser för att upprätthålla badstranden. Städning bör göras sju dagar i veckan maj-september. Badövervakning ska ordnas sju dagar i veckan under badsäsongen (15.5–15.8) även om stranden endast skulle uppfylla minimikraven. I konsument säkerhetslagen och hälsoskyddslagen har fastställts de skyldigheter som upprätthållaren av en badstrand ska beakta. En uppskattning av de årliga driftskostnaderna är sammanlagt 59 000 €.

Miljövårdens och stadsinfrans utredning om industriella skadliga ämnen i Maren

Blomqvists båtvarv var verksam på Marens udde under 1900-talets mitt. På basis av en historisk utredning har man på området bland annat smält och gjutit bly och använt produkter som innehåller asbest, målfärg som kallas blymönja, bottenfärger (s.k. giftfärger) som innehåller organiska tennföreningar och lacker. Redan bly allena är en mycket otäck substans i jordmånen och man kan exponeras för det bland annat då jordmånen "dammar". Staden har inte kännedom om områdets jordmån har bytts ut någon gång i tiderna eller om man endast har fört dit ett nytt växtunderlag och anlagt gräsmattan. Utan en ordentlig jordmånsundersökning är det inte möjligt att grunda en badstrand på området och möjligen utsätta människor för skadliga ämnen. Man bör ta reda på jordmånens tillstånd och uppskatta riskerna för den planerade verksamheten.

Det har gjorts en utredning om förorenade marksubstanser i åsedimentet vid Maren. Enligt riskanalysen som ingick i utredningen (Ramboll 15.5.2023) är det säkert att använda Marens badstrand för åsedimentens del.

Föreningen vatten- och luftvård för Östra Nyland och Borgå å r.f:s rapport om vattnets kvalitet i Borgå å år 2022

Borgå å transporterade 37 ton fosfor, 720 ton kväve och 15 000 ton sediment till havet år 2022. Mängden var betydligt mindre än genomsnittsnivån. Kommunalt avloppsvatten stod i genomsnitt för cirka 7 % av fosforbelastningen och cirka 24 % av kvävebelastningen som Borgå å transporterade till havet år 2022. Under det torra året 2022 mättes mindre än vanligt diffus belastning från ån och halterna vattenkvalitetsvariabler som följd av erosion, såsom fosfor var relativt låga.

Samtidigt var halterna för kväveföreningar i vatten från huvudsakligen avloppsreningsverk relativt höga på grund av mindre effektiv försvagning av åns vattenföring som var svagare än vanligt. År 2022 observerades inte halter som överskrider miljökvalitetsnormerna bland de bekämpningsmedel som har bestämda miljökvalitetsnormer.

Den hygieniska kvaliteten på vattnet i Borgå å var i början av året 2022, i januari-februari, dålig. I vinterförhållandena spreds mikroberna livskraftiga i övre loppets vatten från avloppsreningsverk ända till åns nedre lopp. Under sommarmånaderna i maj-september 2022 då UV-desinficeringen på Lahtis och Nastola avloppsreningsverken var i gång uppfyllde vattnets hygieniska kvalitet i Borgå åns nedre lopp kraven på "utmärkt" badvattenkvalitet i inlandet (baserar sig på 95. procentprodukten).

Marens rekreativområdes nuvarande användning

Maren används rikligt för rekreation om somrarna. Området kan nås mycket lätt längs strandleden med cykel eller till fots. Vid åstranden finns en liten naturlig sandstrand, som används som en badplats för hundar samt i liten utsträckning också till vadande och också simning. Det hygieniska tillståndet vid Marens strandzon lider av att det inte finns en toalett på området. En dränerad byggnad skulle minska på eutrofieringen som orsakas av rekreativbruk. Enligt Borgå vatten kunde exempelvis en kiosk/toalettbyggnad anslutas till vatten- och avloppsnätet nära den befintliga Marens pumpstation. I detaljplanen som är godkänd år 1962 har ingen byggrätt anvisats för allmännyttiga byggnader, såsom vattenverket, sportplanens byggnad eller badstrandens servicebyggnad, vilka fanns på området under tiden. Under den tiden anvisades endast användningsändamålet i detaljplanen. På basis av den gällande detaljplanen är det dock möjligt att bevilja bygglov för en toalettbyggnad. Man har inte utrett investeringskostnaderna för toaletten.

Trafikmässig tillgänglighet av Marens strand

Användningen av Marens strand som en badstrand begränsas av att området endast kan nås till fots eller med cykel. Marens bro, dess parkgångar och strandleden vid ån bär inte fordonstrafik. Om stranden grundas bör man förhindra biltrafik på parkgångarna med konstruktioner. Inte heller servicetrafik till en eventuell kiosk eller en annan servicebyggnad skulle komma nära byggnaden. Den närmaste möjliga vändplatsen för ett fordon är vid Marens bro på Flugutorget, på cirka 150 meters avstånd från området som är anvisat som badstrandsområde i detaljplanen. Gatunätet som leder dit är begränsat till endast invånarnas körtrafik till tomterna. Den närmaste allmänna parkeringsplatsen är Borgbackens parkeringsplats, som ligger på 400 meters avstånd. Parkeringsplatserna längs med Gamla Helsingforsvägen, på andra sidan ån, ligger på cirka 700 meters avstånd. Dessa gångavstånd uppfyller inte nutida krav på en badstrand.

Som slutsats kan det sägas att det inte finns förutsättningar att återinföra en allmän badstrand i Maren eftersom det är omöjligt att ordna servicetrafik dit eller en parkeringsplats på gångavstånd. Om man vill grunda en allmän badstrand vid åstranden kunde dess placering undersökas med en detaljplan exempelvis vid Hattulaområdets strand.

Stadsutvecklingsdirektören

Stadsutvecklingsnämnden föreslår för stadsstyrelsen att det som sägs ovan ges som svar på fullmäktigemotionen

Behandlingen

Mika Varpio lämnade följande förslag om återremittering:

Jag föreslår att ärendet återremitteras för ny beredning med direktiv om att man så förmånligt och snabbt som möjligt gör Marens strand till en badplats, som uppfyller minimikraven. Omgivningen städas upp för så att rekreationsanvändning möjliggörs.

Stadsutvecklingsnämnden understödde förslaget enhälligt.

Beslut

Stadsutvecklingsnämnden beslutade

1

återremittera ärendet till beredningen

2

gav följande direktiv för den fortsatta beredningen: Marens strand görs så förmånligt och snabbt som möjligt till en badplats, som uppfyller minimikraven. Omgivningen städas upp för så att rekreationsanvändning möjliggörs.

